

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תולדות

(חלק כה שיחה ב)



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת תולדות, כה חשו"ב כסלו, ה'תשפ"ו (ב)



LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תולדות ב

123

גור בארץ הזאת ואהי' עמך ואברכך גו". וביארו חז"ל⁸, שמאחר שהי' עולה תמימה הי' עליו להשאר בארץ ישראל ו"אין חו"ל כדאי לך"⁹ (שאינו לו לעשות כאביו אברהם, שבעת הרעב יצא מארץ ישראל לחו"ל, למצרים).

והסימן לבנים שבזה הרי הוא ברור¹⁰ גם בשטחיות, שמקומם האמיתי של בני ישראל אינו בגלות (בחו"ל), אלא בהיותם "על שולחן אביהם"¹¹, שגואלם ומביאם ל"שולחנו" לארץ ישראל, ולפיכך, הרי אפילו בזמן ד"מפני חטאינו גלינו מארצנו" – "בנים שגלו מעל שולחן אביהם"¹² – אין ישראל יכולים להיות מרוצים ח"ו בגלות, או אפילו להיות בשלוח ומנוחה¹², בידעם שאין זה המצב הראוי להם, אלא הם מקווים¹³ ומבקשים לשוב ע"י אביהם לשולחן

א. ידוע מאמר חז"ל¹, "כל מה שאירע לאבות סימן לבנים"². והאריך הרמב"ן³ לבאר בכמה ממעשי האבות את הסימנים שבהם המרמזים על המאורעות העתידיים לבוא על הבנים – בני ישראל.

והנה כיון שחז"ל נקטו בענין זה את הלשון אבות ובנים דוקא, אשר עניני האב עוברים בירושה לבניו אחריו, מובן, שמעשה האבות אינו סימן בעלמא⁴, אלא גם נתינת כח⁵ מאת אבות האומה אל הבנים.

ובנוגע לפרשתנו – מסופר בכתוב⁶ "ויהי רעב בארץ", ואזי נתגלה הקב"ה ליצחק אבינו וצוה לו "אל תרד מצרימה שכון בארץ אשר אומר אליך

(1) ראה תנחומא לך ט. ב"ר פ"מ, ו. וראה גם ב"ר פמ"ח, י"ד (ותנחומא וירא ד). ושם: אני פורע לבניך. . ולע"ל.

(2) וראה גם פרש"י וירא יח, א ד"ה ישב מב"ר פמ"ח, ז. ועוד.

(3) לך יב, ו. שם, י. יד, א. פרשתנו כו, א. וישלח לב, ד. שם, ט. ועוד.

(4) יתרה מזה מצינו בסימני טהרה דבהמה כו' – שהם הגורמים טהרה ולא רק מודיעים (ראה צפע"נ על הרמב"ם הל' מאכלות אסורות רפ"א)*. (5) כמובן גם מהדוגמא ד"נביאים" שברמב"ן לך שם (יב, ו). וראה ב"ר פ"מ שם (הובא גם ברמב"ן שם, י): צא וכבוש את הדרך לפני בניך. וראה גם בהנסמן בהערה הבאה.

(6) ראה תו"ח לך פג, סע"ג ואילך. ח"ש קלה, סע"א ואילך. ובכ"מ. וראה לקו"ש ח"א ע' 41. ח"ג ע' 758. ח"ה ע' 88 ואילך. חט"ו ע' 76 ואילך. ועוד. (7) כו, א ואילך.

(*) ראה גם בהנסמן לקמן ע' 154 הערה 39. ע' 206 הערה 30. המו"ל.

(8) ראה ב"ר פס"ד, ג. פרש"י עה"פ (שם, ב). רמב"ן (שם, א).

(9) ל' רש"י שם (וכ"ה ברמב"ן שם). וראה בארוכה לקו"ש חט"ו ע' 200 ואילך בביאור החילוקים דרש"י והמדרש.

(10) ברמב"ן פרשתנו שם: וירמוז לגלות בבל שהוא מקום מגורי אבותם כו'. ופירושו הוא – הרמז בהליכת יצחק לארץ פלשתים וכו', ע"ש בפרטיות. ובפנים מבואר ה"מעשה אבות" בדברי ה' שאמר לו "אל תרד מצרימה שכון בארץ גו", שלפי מחז"ל שבפנים השיחה – ההדגשה (בפסוקים אלו) היא שלא יצא מא"י.

(11) ראה ברכות ג, סע"א.

(12) וכמש"נ (תבוא כח, טה), ובגוים ההם לא תרגיע ולא יהי' מנוח גו". ראה ב"ר פל"ג, ו. וראה מכות כד, סע"א.

(13) ראה לשון הרמב"ם הל' תשובה פ"ט ריש ה"ב. הל' מלכים פ"ב ריש ה"ד.

„בכל דור ודור ... בכל אדם מִיִּשְׂרָאֵל”¹⁸ (בפרט), גם כשישראל נמצאים בגלות בארץ ישראל, או בחו”ל.

ויש לומר הביאור בזה:

בני ישראל נחלקים בכללות לשני סוגים – יששכר וזבולון¹⁹, מארי תורה ומארי עובדין טבין²⁰: אלה שעיקר עסקם בעבודת ה' הוא בפנים, יששכר באוהליך²¹, שהם במקומם האמיתי – מסורים בשלימות ללימוד התורה²²; ובעלי עסק היוצאים חוץ לד' אמות של תורה כו', זבולון בצאתך²¹, ומתעסקים בענייני העולם – „מעשיך” ו„דרכיך”, וע”י עבודתם בזה באופן של „כל מעשיך לשם שמים”²³ ו„בכל דרכיך דעהו”²⁴, מכניסים הם קדושה גם בענייני העולם.

ואלה הם שני סוגי העבודה, שאת הכח לקיימם מקבל כל אחד מישראל²⁵ מן האבות:

אברהם אבינו יצא מארץ ישראל ו„ירד” (ירידה ממקומו ומדרגתו) למצרים, (למצרים וגבולים ד) חו”ל, ושם פעל בעבודתו – כשם שעשה עוד לפני זה – שיכירו בני אדם את הקב”ה

אביהם, בארץ ישראל, עד שמבקשים הם ותובעים זאת¹⁴ ג' פעמים בכל יום (חול) „את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח”, וכן (בכל יום – גם בשבת ויו”ט כו') „ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים”¹⁵.

ויש לומר שזה א' הטעמים שלעתיד לבוא יאמרו ליצחק דוקא „כי אתה אבינו”¹⁶, כי אז תהא ניכרת ונראית בגלוי בישראל מעלת התמימות והשלימות, שקיבלו את הכח עבורה מיצחק אבינו („עולה תמימה”), ובכח זה נמצאים הם במקומם האמיתי, „שולחן אביהם” בארץ ישראל,

וענין זה – להיות כל ימיו בארץ ישראל בלבד – התקיים ביצחק דוקא, משא”כ באברהם ויעקב היו זמנים של שהי' בחו”ל.

ב. וכיון שזה ש, אין קורין אבות אלא לשלשה”¹⁷ הוא ענין של הווה, וביחד עם זה דבר תמידי ונצחי¹⁸, מובן, שפרטים במעשי האבות (ובפרט – כלליים) המבטאים את ענינו המיוחד של כל אחד מהאבות, יש בהם סימן ונתינת כח לבנים – לא רק לכללות עם ישראל, ולא רק במצב מסוים, כי אם

(14) וכהוראת חז”ל (להלכה) – ובלשון זה „יתבעו” – ראה ב”י לטא”ח ספ”ח (ד”ה וכתב הרמב”ם) משיבילי הלקט (דין סדר ברכת המזון סי' קנז). וראה מדרש תהלים מזמור יז, מדרש שמואל פל”א (הובא ברד”ק סוף שמואל ב) ובכ”מ אודות גודל וחומר הדבר.

(15) וכן בבהמ”ז „מלכות בית דוד כו' ובנה ירושלים כו' במהרה בימינו” (ראה ב”י שם).

(16) שבת פט, ב. וראה תו”א פרשתנו יז, ג. ויצא כא, סע”ב ואילך. תו”ח פרשתנו ד, ד ואילך. ועוד.

(17) ברכות טז, ב.

(18) תו”א ר”פ וארא. וראה לקו”ש ח”ד ע' 1068

הערה 12. ח”י ע' 97 (והערה 48).

(19) ראה בארוכה תו”א פ' תרומה.

(20) ראה אגה”ק ס”ה (קט, א). ביאורה”ז וישב לאדהאמ”צ (כה, א”ב) ולהצ”צ (ע' קלד).

(21) ברכה לג, יח.

(22) במקום מחשבתו של אדם שם הוא נמצא (ראה כתר שם טוב (קה”ת) בהוספות סל”ח. ושו”ג), ונוגע גם להלכה (רש”י עירובין כו, ב ד”ה חוץ מן המים. שו”ע אדה”ז אור”ח סת”ח).

(23) אבות פ”ב מ”ב.

(24) משלי ג, ו.

(25) כי בכא”א צ”ל תורה ומע”ט (אגה”ק שם. ולהעיר מאגה”ק סי”ג (קט, א) לענין ב' המדות דחו”ג). וראה לקמן בפנים.

הקדושה; לפרסם את שמו של הקב"ה בכל מקום ומקום, עד שיתקיים בהם (הנפש) אשר עשו³², שיקרבו יהודים לה' ולתורתו, וכמאמר חז"ל "כל העוסק בתורה בלבד כו"³³, וכל³⁴ האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו אלא תורה וגמ"ח³⁵;

ומיצחק אבינו מקבל כל אחד מישראל את ההוראה והכח על העבודה בפנים, שגם אלה שעיקר עסקם הוא בחוץ (שעבודתם) (לעסוק בעניני העולם ועי"ז) להמשיך קדושה בעניני העולם (מעשיך ודרכיך), ולהביא את דבר ה' גם לאלו מישראל הרחוקים לעת-עתה מה' (ותורתו) – הנה גם הם צריכים מזמן לזמן לפרוש מעניני החוץ ולעסוק "בפנים", בתורה, ובעת הלימוד הרי "תורתם אומנתם", היינו שלימודם הוא באופן שבאותה שעה אין להם כל דאגות ("כאוכלי המן"³⁵) וכל מחשבות בענינים אחרים.

ויעבדוהו, והכניסם "תחת כנפי השכינה", כמ"ש "ואת הנפש אשר עשו בחרן"²⁶, וכמסופר בארוכה במדרשי חז"ל²⁷; כללות עבודתו היתה – "ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם"²⁸, כדברי חז"ל²⁹ ש"התחיל להודיע לעם שאין ראוי לעבוד אלא לאלוקה העולם . . ולקרוא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם אלוה אחד ולו ראוי לעבוד והי' מהלך וקורא ומקבץ העם מעיר לעיר ומממלכה לממלכה . . שנאמר ויקרא כו"³⁰, עד שפעל שהקב"ה יהי' (נוסף על "אלקי השמים", גם) "אלקי הארץ", "שהרגלתיו בפי הבריות"³¹.

משא"כ יצחק אבינו לא יצא לחו"ל. ואדרבה, כיון שהי' "עולה תמימה" הי' צריך ומוכרח להשאר בארץ ישראל, וגם שם לא מצינו (כל כך) שיצא ממקומו הפרטי והתעסק עם אחרים מבחוץ. והיינו, (שעיקר) סדר עבודתו הי' בפנים.

ומשני אבות אלה מקבלים ישראל את ב' הקווים בעבודה:

מאברהם אבינו מקבלים כלל ישראל (וכל אחד מהם בפרט) את ההוראה והנתינת-כח על העבודה עם הזולת, מבחוץ: כל ישראל, גם אלה שעיקר עסקם הוא בפנים בלימוד התורה, צריכים לצאת מזמן לזמן ממקומם ולהביא קדושה גם מחוץ לגבול מקום

(26) לך יב, ה. פרש"י שם (מב"ר ספ"ט).

(27) ראה גם ב"ר שם, יד. ת"א ות"י עה"פ.

(28) וירא כא, לג.

(29) ראה גם סוטה י, סע"א ואילך. ב"ר ספנ"ד.

ועוד.

(30) רמב"ם הל' ע"ז פ"א ה"ג.

(31) פרש"י חיי שרה כד, ז (ע"פ ב"ר פנ"ט, ח).

(32) וכמרו"ל (סנהדרין צט, ב) "כל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו שנאמר והנפש אשר עשו בחרן". וראה לקמן בפנים סעיף ז והערה 69.

(33) ע"ז יז, ב.

(34) יבמות קט, ב. לקו"ת ויקרא ה, א. וראה סה"מ תש"ח ע' 266 – בעהרה.

(35) כמרו"ל (מכילתא בשלח בתחלתו. שם טז, ד) לא ניתנה התורה (לדרוש) אלא לאוכלי המן.

(36) ראה לקו"ש ח"ה ע' 58.

(37) ראה תולדות יעקב יוסף פ' שמות קרוב

126 ג. כבר נתבאר כמה פעמים³⁶ בנוגע לשמות הפרשיות, אשר (אע"פ שבפשטות שמה של כל פרשה הוא על שם התחלתה, הרי) כיון שאלו הם שמות שע"פ (מנהג ישראל –) תורה [ובפרט ע"פ תורת הבעש"ט³⁷ ששמו

הכתוב כאילו ילדו, אשר זהו ענין „פרו ורבו“ בעבודה הרוחנית⁴¹.

ודבר זה נרמז גם בפירוש רש"י ריש פרשתנו, ש„תולדות“ קאי על „יעקב ועשו האמורים בפרשה“, כלומר, ש„תולדות יצחק“ כוללים לא רק את אלה העמודים בדרגת יעקב, אלא יש לפעול, שגם אלה הנמצאים במעמד ומצב ע"ד עשו⁴², יהיו בבחי' „האמורים בפרשה“, היינו שיהיו שייכים ל„תולדות יצחק“ (וחינוכו – לימוד הפרשיות (תורה) וקיום מצוותיהן) ע"י קירובם והכנסתם לתורה ומצוות.

ד. אבל ע"פ כל זה דרוש ביאור: כיצד מתאים ענין זה עם המבואר לעיל, שתוכן ואופן עבודת יצחק הי' באופן הפכי – להיות מובדל לעצמו בפנים, בארץ ישראל, ולא להעמיד „תולדות“ בחוץ, שאינם (דומים ל) „אבות“⁴³, ע"י התעסקות עם הזולת בחוץ.

זאת ועוד: לפי זה לא היתה פרשתנו (העוסקת כולה בענינו ועבודתו של יצחק) צריכה להקרא בשם „תולדות“, כי אם בשם „יצחק“, כדי לבטא את יחודו של יצחק, שהי' (כנ"ל) דוקא בכך שלא יצא לחו"ל להעמיד שם „תולדות“, נפשות (כעבודת אברהם „ואת הנפש אשר עשו בחוץ, כנ"ל).

ועל כרחק צריך לומר, דכיון שיצחק הוא אחד מג' האבות, ו„אבות – מכלל

אשר יקראו לו בלשון הקודש הוא המהוה ומחי' ומקיים את הדבר הנקרא בשם זה, מובן, ששמה של כל פרשה מביע את תוכן הפרשה כולה.

וראי' מוכחת לדבר³⁸ – מזה שדוקא פרשתנו נקראת בשם „תולדות“, אף שגם פ' נח פותחת ב„אלה תולדות (נח)“: אילו היו שמות הפרשיות נקבעים רק מצד התחלתן – הי' מתאים יותר שהפרשה הקודמת (נח) תקרא בשם „תולדות“ (כי תיבת „תולדות“ קרובה יותר להתחלת הפרשה מן התיבה „נח“) והפרשה שלאחרי' (פרשתנו, „תולדות“) תקרא „יצחק“ (כדי להבדילה מן הפרשה שלפני).

ומזה ששם הפרשה הראשונה הוא „נח“ ודוקא פרשתנו נקראת בשם „תולדות“, מוכח, שטעם הדבר הוא שהשם „נח“ (ולא „תולדות“) מבטא את תוכן הפרשה הקודמת³⁹, והשם „תולדות“ מביע את תוכן פרשה זו.

והיינו, שהתוכן הכללי דפרשתנו הוא ענין ה„תולדות“ – הולדת בנים, וההוראה בזה ברוחניות היא, שכל אחד מישראל צריך לפעול את ענין ה„תולדות“ ברוחניות – שיתוסף עוד יהודי שומר תורה ומצוות ע"י פעולתו לקרבו לה' ולתורתו, וכמאמר⁴⁰, „כל המלמד בן חבריו תורה מעלה עליו

לסופה. אור תורה לה"מ ד, ג. לקו"א שלו נח, ד. שער היחוד והאמונה פ"א. ועוד.

(38) ראה לקו"ש שם הערה 10. ושי"נ. ע' 355. ועוד.

(39) ראה לקו"ש ח"כ ע' 285 ואילך.

(40) סנהדרין יט, ב. פרש"י במדבר ג, א.

(41) ראה לקו"ד ח"ד תשמו, א. סה"ש תש"א ס"ע 45 ואילך.

(42) ראה קידושין יח, רע"א.

(43) ראה לקמן מב"ק „אבות מכלל דאיכא (ענין הפכי) תולדות“.

כולו לעבוד את ה' ביחד שנאמר⁴⁸ כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו⁴⁹ שכם אחד";

אבל עדיין יש לשאול: כיון שכל ישראל יגאלו מגלות העמים ויהיו על אדמתם בארץ ישראל – והדין הוא, אשר „בזמן שיד ישראל תקיפה . . (הרי כדי שאומות העולם ישהו שם „אפילו יושב ישיבת עראי או עובר ממקום למקום בסחורה“ צריך מקודם) שיקבל עליו שבע מצות⁵⁰ – כיצד יתקיים דבר זה, שישראל יחדשו אצל האומות, אצל „באי עולם“, את ך מצוות בני נח?

אלא שהדבר מובן מן האמור⁵¹ 128 כנבואת הגאולה דישעי': „והי' באחרית הימים נכון יהי' הר בית ה' בראש ההרים . . ונהרו אליו כל הגוים והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו כי מציון תצא תורה . . ושפט . . בין הגוים גו' וכתתו חרבותם גו' בית יעקב לכו ונלכה באור ה'“.

כלומר, שזה שלעתיד לבוא ילמדו גם אומות העולם את דרכי ה' ויעבדו את הקב"ה, לא יבוא עי"ז שישראל יצאו מארצם הקדושה לחו"ל אל הגוים והעמים כדי לפעול זאת אצלם, אלא שכיון שמעמדם ומצבם של ישראל,

דאיכא תולדות⁴⁴, היינו ששם „אבות“ מלמדנו שמהם מתהווים „תולדות“, מובן שגם עבודתו הוא היתה בהעמדת תולדות.

ויתר על כן: מזה שדוקא פרשה זו העוסקת כולה בעבודת יצחק (פותחת ונקראת בשם „תולדות“, ולא הפרשיות העוסקות בענינו של אברהם (ויעקב), מוכח, שעיקר ענין ה„תולדות“ נמצא דוקא בעבודת יצחק, יותר מאשר בעבודת אברהם (ויעקב).

ה. ויובן זה בהקדים ביאור אופן ההנהגה לעתיד לבוא, שממנו יובן גם בנוגע לעבודת יצחק, וכנ"ל סוף ס"א, שלעתיד לבוא יאמרו ליצחק כי אתה אבינו.

פסק הרמב"ם⁴⁵ „צוה משה מפי הגבורה לכופ את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח“. וככל עניני ההלכה, גם הלכה זו היא ענין נצחי בכל הזמנים ובכל המקומות, שההנהגה הרצוי' באופן קיום המצוות של כל באי העולם (שבע מצוות בני נח) היא שהדבר ייעשה ע"י ישראל.

ולפי זה צריך ביאור כיצד יתמלא תפקיד זה של ישראל (בקשר לז' מצוות בני נח) בזמן דלעתיד לבוא בביתא משיח צדקנו – אמנם הרמב"ם מציין בהמשך דבריו⁴⁶ בין הענינים הנעלים שיעשה המשיח „ויתקן⁴⁷ את העולם

(44) ראה ב"ק בתחלתה.

(45) הל' מלכים פ"ח ה"י.

(46) שם ספ"א.

(47) כ"ה בדפוסים שלפנינו ד„ויתקן“ קאי על משיח. אבל בכת"י ודפוסים שלא שלטה בהם בקורת הצנזור בא כאן קטע שנשמט „ואם לא הצליח כו“, והתיבות „ויתקן את העולם כו“ הן באמצע הענין

שם, „וכל הדברים האלו (של ישוע הנוצרי) ושל זה הישמעאלי . . אינן אלא ליישר דרך למלך המשיח ולתקן את העולם כולו כו“ – וראה שם בסיום לשונו. וראה לקו"ש ח"ח ע' 283. ואכ"מ. (48) צפני' ג, ט.

(49) כ"ה ברמב"ם שם. ובכתוב: לעבדו. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 103 הערה 79.

(50) רמב"ם הל' ע"ז פ"י ה"י.

(51) ב, ב ואילך.

את שמו של הקב"ה בכל מקום ומקום, כאברהם (כנ"ל ס"ב), אלא בהיותו במקום אחד בארץ ישראל, משך אליו את באי העולם, כאבוקה גדולה המושכת אליה את הניצוצות כו'⁵⁷.

וענין זה מתבאר מתוך תוכן הפרשה: כאשר נוצר מצב של "ויהי רעב בארץ" היתה "דעתו (של יצחק) לרדת למצרים כמו שירד אביו בימי הרעב"⁵⁸. דביודעו את "העיקר ששתל אברהם"⁵⁹, שהקב"ה הוא מנהיג העולם והמנהל את כל הדברים שבעולם, הנה מתוך העיקר ששתל אברהם אביו (וכמו שירד אביו) – הבין יצחק – ("דעתו") שהדבר הוא בהשגחה ובכוונה פרטית מאת ה', כדי שיצא מארץ ישראל לחו"ל ושם יפרסם ויגלה את שמו של הקב"ה – כשם שעשה אביו אברהם בזמנו, כשהי'⁶⁰ רעב בארץ.

ועל כך אמר לו הקב"ה: "אל תרד מצרימה . . שכן בארץ", כפירוש חז"ל⁶¹ "שכן את השכינה בארץ", שאופן עבודתו בגילוי שמו של הקב"ה אינו ע"י ירידה לחו"ל, עד למצרים ערות הארץ, אלא ע"י "שכן את השכינה בארץ" – ועי' יגיע שמו של הקב"ה אל כל באי עולם.

וכן מסופר בהמשך הפרשה (בהמשך הענין) אודות הזמן שהי' יצחק בגר:

(57) ראה לקו"ת במדבר ד, א. וראה בארוכה סה"מ תרנ"ט (ע' קסב ואילך), סה"מ תש"ד (ע' 106 ואילך) ועוד – ע"ד ב' אופני בירור (שבלקו"ת שם), בדרך מלחמה ובדרך מנוחה.
(58) ל' רש"י פרשתנו כו, ב. וראה גם רמב"ן שם, א.

(59) ל' הרמב"ם הל' ע"ז ספ"א.

(60) לך יב, י.

(61) ב"ר פס"ד, ג.

ארץ ישראל ובית המקדש, יהי' אז בתכלית המעלה והשלימות, ו"אור ה"י יאיר שם בגילוי לעין כל חי, יפעל הדבר בדרך מו"ל⁶² על גוים ועמים רבים שבכל העולם, עד אשר "ונהרו אליו כל הגוים והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' . . ויורנו מדרכיו גו'".

ונמצא, שלעתיד לבוא לא (יהי' צורך ש) יצאו ישראל לחוץ להתעסק ב"כל באי העולם", אלא יהיו "פנויין בתורה וחכמתה" – "יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים ושיגו דעת בוראם כפי כח האדם"⁶³; ואעפ"כ ישפיעו ישראל על אומות העולם, שיתעוררו מעצמם, "והלכו . . ואמרו" – "לכו ונלכה באור ה'".⁶⁴

ו. עד"ז ומעין זה היו עניניו ועבודתו של יצחק⁶⁵:

האופן שבו העמיד יצחק⁶⁶ "תולדות" לא ה' ע"י הליכה "מעיר לעיר ומממלכה לממלכה" כדי לפרסם

(52) ראה עד"ז תניא ספ"ו.

(53) לשון הרמב"ם הל' מלכים ספ"ב (ה"ד"ה) –

בנוגע הזמן דלעת"ל.

(54) ראה פרש"י ישעי' שם, ה. תניא שם.

(55) בפרטיות, המבואר בהפסוקים דישעי' שם – שייך למדריגות יעקב, וכמו שאמרו רז"ל (פסחים פה, א – ע"ה) לא כאברהם כו' אלא כיעקב שקראו בית (וראה בארוכה לקו"ש חט"ו ע' 240 ואילך). אבל בכללות – ה"ז שייך למדריגת יצחק.

(56) תוכן ההפרש בין עבודת אברהם לעבודת יצחק המבואר בפנים – הוא מיוסד ובהתאם להמבואר בדרושי חסידות דעבודת אברהם היא בדרך מלמעלה למטה ועבודת יצחק מלמטה למעלה. וראה בארוכה לקו"ש שם ע' 194 ואילך.

ונ"ש.

שאלה הם „הנפש אשר עשו“, זוהי עשייתו, אבל אין זה „כאילו ילדו“⁶⁹, תולדות;

ב„תולדות“ מודגש שהם בדומה להאב⁷⁰, מכלל ד(אבות) איכא תולדות, וזהו דוקא סוג העבודה של יצחק, אשר עומד במקומו ומרומם את באי העולם למקומו ומדריגתו, דעייז נעשים הם „תולדות“ – בדומה להאב⁷¹.

ח. וזוהי ההוראה הנצחית מעבודת יצחק, המרומזת בשם הפרשה – „תולדות“:

זה ש(גם) מארי עובדין טבין – שעבודתם התמידית היא לפרסם את שמו של הקב"ה בלכתם ממקום למקום ולהעמיד תולדות לה' ולתורתו – צריכים מזמן לזמן לעמוד במצב של עבודה בפנים, לימוד התורה נגלה ופנימיות התורה באופן של תורתו אומנת,

אין פירושו שבזה הם נסוגים חלילה משליחותם (לקרב בני ישראל לה' ולתורתו), אלא אדרבה, זהו חלק עיקרי בעבודה.

שכן, נוסף לזה שמאחר שבנפש כל אחד מישראל ישנה בחינתם של האבות, ובכלל זה בחי' יצחק, יש בידו הכח שעבודתו בפנים תשפיע על חלקו בעולם, כולל גם על אלו שהם (ע"פ תורה) תחת השפעתו וכיו"ב – הרי עייז מעמיד הוא „תולדות“ אמיתיים,

„וגדל האיש וילך הלך וגדל עד כי גדל מאד“ – „שהיו אומרים זבל פרדותיו של יצחק ולא כספו וזהבו של אבימלך“⁶²;

ובמיוחד מודגש הדבר בהמשך הכתובים – שבתחילה⁶³ אמר אבימלך ליצחק „לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד“⁶⁴; אבל לאחר שיצחק בנה שם מובח „ויקרא בשם ה' גו“⁶⁵, מסופר בכתוב, אשר „אבימלך הלך אליו מגרר ואחוזת מרעהו ופיכל שר צבאו“ ואשר במענה לשאלת יצחק „מדוע באתם אלי ואתם שנאתם אותי ותשלחוני מאתכם“ אמרו „ראו ראינו“⁶⁶ כי ה' עמך ונאמר תהי נא אלה בינותינו בינינו וביניך גו“⁶⁷.

ומובן, שכאשר ראו אשר „ה' עמך“ – ובפרט כשהדבר עוררם עד ש„אבימלך הלך אליו“, ללכת אל יצחק ולכרות עמו ברית – גרם זה שיתנהגו בהתאם לרצון יצחק אבינו.

ז. עפ"ז מובן הטעם שדוקא פרשה זו, העוסקת בעבודת יצחק⁶⁸, נקראת בשם „תולדות“ (ולא הפרשיות העוסקות בעבודת אברהם (ויעקב)):

כאשר עבודת האדם היא באופן שיוורד ופועל מחוץ לתחום הקדושה, ע"ד עבודת אברהם, אזי אין מודגש כל כך שאלה הם „תולדותיו“. אין הכי נמי

(62) פרשתנו כו, יג ובפרש"י שם (מב"ר שם, ז).

(63) להעיר מרמב"ן שבהערה 10.

(64) כו, טז.

(65) שם, כה.

(66) לא שיצחק דיבר עמהם עד"ז.

(67) שם, כריכח.

(68) שהרי בפ' וירא וח"ש ענינו של יצחק שבהם הם פרטים בהסיפור (וענינו) של אברהם. ומכש"כ בפרשיות שלאח"ז שבהן רק נזכר יצחק.

(69) ועפ"ז יל"ב החילוק דב' מאמרי רז"ל הנ"ל (בסנהדרין), ב„כל המלמד כו" – „כאילו עשאו“ (שבהערה 32) או „כאילו ילדו“ (לעיל ס"ג, ושי"ג).

(70) להעיר מב"ק בתחלתה „תולדותיהם כיוצא בהן“.

(71) וראה לקו"ש שם ע' 196 ואילך.

שנוסף על זה שפועל עליהם „(אשר) עשו“, ומכניסים תחת כנפי השכינה, נפעל גם הענין ד„(כאילו) ילדו“, „תולדותיו“ כיוצא בו⁷⁰, בדומה להאב, המשפיע.

ועד“ז היא ההוראה ליושבי אוהל⁷², שכל עיקר עסקם בד' אמות של תורה והלכה (ותפילה) – שנוסף לזה שגם עליהם מוטל לצאת מזמן לזמן מד' אמותיהם כדי לקרב בני ישראל לה' ולתורתו, כנ"ל, הנה גם בעבודתם בעסק התורה והתפלה צריך להיות מורגש שהדבר קשור בהעמדת „תולדות“ להקב"ה, שהלימוד יהי' על מנת ללמד, ואז יהיו התולדות כדבעי למהוי, כנ"ל.

וע"י עבודה זו, להעמיד תולדות לה' ולתורתו באופן העבודה שאנו (לומדים, ולמעלה מזה –) מקבלים

מיצחק אבינו, נמהר עוד יותר את הזמן שבו „יאמרו ליצחק כי אתה אבינו“, בגאולה האמיתית והשלימה, ואז ימלא שחוק פינו⁷³ –

על ידי עבודה זו גורמים צחוק ותענוג בשלימות למעלה⁷⁴, ומן הצחוק והתענוג שלמעלה נמשך גם למטה, „אז“, וטועמ' חיים זכו עוד לפני כן „בערב שבת“⁷⁵, עד שבכל אחד מישראל מורגש בגילוי תענוג הבורא, כי⁷⁶ מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

(משיחות ליל ב' דחג הסוכות – תשמ"ג,
תשמ"ה, ש"פ תולדות תשמ"ה)

(73) תהלים קכו, ב. ברכות לא, א.

(74) ראה תו"א ותו"ח שנשמנו לעיל הערה 16.

(75) פע"ח שי"ח רפ"ג. שער הכוונות ענין טבילת ע"ש. מג"א (וישו"ע אדה"ז) או"ח סר"נ סוסק"א (ס"ח).

(76) ישעי' יא, ט. רמב"ם בסיום וחותם הל' מלכים ומלחמותיהם (וספרו בכלל).

(72) וראה לקו"ש חי"ז ע' 307 ואילך. וש"נ.

